

Омбудсман України
Ombudsman of Ukraine

ЗВІТ

**про результати відвідування
Державної установи «Біленьківська виправна колонія (№ 99)»
25.06.2024**

м. Запоріжжя, 2024

I. ВСТУП

Для виконання функцій національного превентивного механізму (далі – НПМ) відповідно до Факультативного протоколу до Конвенції проти катувань та інших жорстоких, нелюдських або таких, що принижують гідність, видів поводження та покарання, на підставі статей 13, 19¹, 22 Закону України «Про Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини», 25.06.2024 групою НПМ здійснено відвідування Державної установи «Біленьківська виправна колонія (№ 99)» (далі – установа, ВК).

Відвідування здійснювали члени групи НПМ:

Волков Михайло Валерійович, представник Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини у Запорізькій області (керівник групи НПМ);

Андрущенко Олеся Вікторівна, головний спеціаліст Відділу сприяння роботі регіональних представництв Секретаріату Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини;

Бізденежний Сергій Романович, регіональний координатор взаємодії з громадськістю Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини.

Установа розташована в с. Біленьке, Запорізького району, Запорізької області.

Штатна чисельність персоналу установи становить 231,5 одиниць (станом на 28.06.2024) загальний некомплект 30 одиниць.

Планове наповнення установи – 995 осіб.

У день відвідування в ВК перебувало 496 осіб, з них:

- дільниці соціальної реабілітації – 7 осіб;
- дільниці обмеження волі – 9 осіб.

На оперативно-профілактичному обліку в установі перебувало:

22 засуджених – схильні до самогубства та членоушкодження.

Представникам групи НПМ забезпечено реалізацію права на безперешкодне потрапляння до місця несвободи та проведення опитування засуджених та ув'язнених установи.

Скарг від осіб, які утримуються в установі на катування та інші жорстокі, нелюдські або такі, що принижують гідність, види поводження та покарання не надходило.

Групою НПМ проведено опитування 95 засуджених, які перебували у ВК.

Попередні зауваження:

Попереднє відвідування установи групою НПМ здійснено 16.05.2019.

За результатами попереднього відвідування установи встановлено:

1. Порухення права на достатній життєвий рівень, що включає достатнє харчування, одяг, житло (стаття 48 Конституції України).
2. Порухення права на медичну допомогу та охорону здоров'я (стаття 49 Конституції України).
3. Не дотримання права на працю та захист від експлуатації засуджених (стаття 43 Конституції України, стаття 4 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод, Конвенція МОП про примусову чи обов'язкову працю № 29).
4. Порухення права на освіту (стаття 53 Конституції України).

5. Порухнення права засуджених на життя та особисту безпеку (стаття 27 Конституції України).

Рекомендації, надані за результатом попереднього відвідування установи, в переважній більшості виконані.

II. ФАКТИ, ВІЯВЛЕНІ ПІД ЧАС ВІДВІДУВАННЯ.

Порухнення права на захист від катування та інші форми жорстокого поводження (стаття 5 Загальної декларації прав людини, стаття 3 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод, стаття 28 Конституції України).

1. Частиною 1 статті 115 Кримінально-виконавчого кодексу України (далі – КВК України) передбачено, що норма жилої площі на одного засудженого не може бути меншою 4 м².

Однак, під час відвідування встановлено, що за умови повного заповнення вільних ліжок, у дільниці карантину, діагностики та розподілу (далі – дільниця КДіР) установи зазначені вище вимоги не можливо забезпечити (фото 4).

У пункті 13 доповіді Європейського комітету із запобігання катуванням та нелюдському або такому, що принижує гідність, поводженню чи покаранню (далі – КЗК) зазначено, що проблема із переповненням житлових приміщень призводить до негігієнічних умов, постійної відсутності приватності, перенавантаження медичних служб та інфраструктури установи.

Така ситуація виступає приводом до подання чергових заяв проти України до Європейського суду з прав людини.

Так, у справах «Яковенко проти України» (Yakovenko v. Ukraine) та «Кулік проти України» (Kulik v. Ukraine) зазначено про неналежні умови утримування в місцях несвободи, а саме недостачу площі у житлових приміщеннях.

За цих підстав Європейський суд з прав людини постановив, що у зв'язку з неналежними матеріально-побутовими умовами порушено статтю 3 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод та призначено виплати заявникам значних сум коштів в якості моральної компенсації.

2. Окрім цього у деяких приміщеннях відділення СПС дільниці ресоціалізації для проживання засуджених сектору максимального рівня безпеки, які відбувають покарання у звичайних жилих приміщеннях, групою НПМ встановлено наявність камер відеоспостереження.

Практика Європейського суду з прав людини, у справі «Case of Gorlov and others v. Russia» вказує, що відносно заявників, які утримувались в камерних приміщеннях, де були наявні системи відеоспостереження через які тюремний персонал постійно спостерігав за ними, визнається порушенням статті 8 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод. Європейський комітет з питань запобігання катуванням чи нелюдському або такому, що принижує гідність, поводженню чи покаранню у своїх доповідях постійно наголошує що застосування цілодобового відеоспостереження у житлових або камерних приміщеннях суттєво порушує право на приватне життя і робить увесь режим ще більш тяжким.

Таким чином існуюча в установі практика щодо використання камер відеоспостереження у житлових та камерних приміщеннях стане приводом до подання численних заяв засуджених та ув'язнених до Європейського суду з прав людини.

Порушення права на гідні умови тримання (стаття 25 Загальної декларації прав людини, стаття 48 Конституції України).

3. Представниками групи НПМ зафіксовано, що в порушення вимог правила 19.3 Європейських пенітенціарних правил, не забезпечено право засуджених на приватність у приміщеннях для миття лазне-прального комплексу, зокрема, де відсутні шторки та душові перегородки.

4. Деякі приміщення відділення СПС дільниці ресоціалізації установи тривалий час перебувають у незадовільному санітарно-гігієнічному стані та потребують проведення ремонтних робіт. У ході спілкування з керівництвом установи встановлено, що робота у цьому напрямку проводиться, проте перешкодою є брак фінансування протягом декількох останніх років (фото 8, 9).

Крім того, представниками групи НПМ зафіксовано незадовільний стан лав приміщення їдальні, які потребують відновлення або заміни.

КЗК у своїй доповіді Уряду України за наслідками візиту до України проведеного у період з 16 по 27 жовтня 2023 року [CPT/Inf (2024) 20] наголошує на тому, що більшість пенітенціарних установ розташовані в старих будівлях, які не зазнавали капітального ремонту роками, якщо не десятиліттями.

Як наслідок, основна частина приміщень для розміщення ув'язнених у цих установах перебуває у незадовільному стані. Тому, необхідно регулярно та своєчасно вживати дієвих заходів для того, щоб основні права утримуваних осіб дотримувалися та були гарантовані; це, безумовно, включає право ув'язнених на утримання в гідних умовах (фото 8, 9).

5. У порушення вимог пункту 7 глави 3 розділу II Порядку організації надання медичної допомоги засудженим до позбавлення волі, затвердженого наказом Міністерства юстиції України, Міністерства охорони здоров'я України від 15.08.2014 № 1348/5/572, та статті 21 Закону України «Про захист населення від інфекційних хвороб» до роботи на об'єктах харчування в установі залучаються особи, які своєчасно не пройшли необхідного медичного обстеження, що може призвести до розповсюдження інфекційних та інших захворювань на території установи.

Так, під час відвідування приміщень їдальні установи виявлено чотирьох засуджених, в медичних книжках яких сплили терміни проходження чергових медичних оглядів (фото 11, 12).

6. В порушення вимог Інструкції щодо заповнення форми первинної облікової документації № 003-6/о «Інформована добровільна згода пацієнта на проведення діагностики, лікування та на проведення операції та знеболення і на присутність або участь учасників освітнього процесу», затвердженої наказом Міністерства охорони здоров'я України від 14.02.2012 № 110, встановлено поодинокі випадки відсутності підпису пацієнтів, який засвідчує, що пацієнта ознайомлено з планом обстеження і лікування, в повному обсязі роз'яснено про характер, мету, орієнтовну тривалість діагностично-лікувального процесу та про можливі несприятливі наслідки під час його проведення, про необхідність дотримання визначеного лікарем режиму в процесі лікування. Зазначене може свідчити про відсутність надання достовірної та своєчасної інформації про стан свого здоров'я засуджених, та може бути порушенням статті 6 Закону України «Основи законодавства України про охорону здоров'я».

7. В деяких житлових приміщеннях відділень СПС наявна потреба у заміні також матраців та ліжок, які використовуються засудженими, оскільки вони непридатні для подальшого використання (фото 10).

Порушення права на інформацію (стаття 34 Конституції України, статей 3 та 5 Закону України «Про інформацію»)

8. Відповідно до вимог пункту 6 розділу II ПВР УВП у відділеннях СПС, ДІЗО, а також інших приміщеннях, де перебувають засуджені, має розміщуватись наочна інформація із зазначенням номерів телефонів «гарячих ліній», поштових та електронних адрес Міністерства юстиції України, Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини, Європейського суду з прав людини, Державного бюро розслідувань, Офісу Генерального прокурора, обласної і окружної прокуратур, Департаменту, міжрегіонального управління, а також регіонального центру з надання безоплатної правничої допомоги.

У порушення зазначених вимог переважна більшість розміщеної інформації потребує актуалізації та доповнення.

Інші порушення.

9. В установі на всіх дільницях виробництва є потреба в додатковому укомплектуванні та забезпеченні спецзасобами з охорони праці (рукавицями та спецодягом, масками та респіраторами тощо).

10. Відсутність відображення місця виконання робіт/наданих послуг і використання витратного матеріалу для виробництва у договорах і актах наданих послуг (виконаних робіт) та договорах цивільно-правового характеру, які мають типову форму.

III. РЕКОМЕНДАЦІЇ

1. Державній установі «Біленьківська виправна колонія (№ 99)»:

1.1. Проаналізувати виявлені порушення у діяльності установи та розробити відповідний план заходів щодо їх усунення та недопущення у подальшому.

1.2. Неухильно дотримуватися встановлених норм площі з розрахунку на одного засудженого при їх розміщенні у спальних кімнатах та камерних приміщеннях.

1.3. Актуалізувати та розмістити у відділеннях СПС та дільниці ДІЗО, КДІР наочну інформацію із зазначенням номерів телефонів «гарячих ліній», поштових та електронних адрес Міністерства юстиції України, Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини, Європейського суду з прав людини, Державного бюро розслідувань, Офісу Генерального прокурора, обласної і окружної прокуратур, Департаменту, міжрегіонального управління, а також регіонального центру з надання безоплатної правової допомоги.

1.3. Забезпечити право засуджених на приватність у приміщеннях для миття лазне-прального комплексу установи.

1.4. Опрацювати питання щодо проведення ремонтних робіт у відділення СПС дільниці ресоціалізації установи.

1.5. Вжити заходів щодо проведення ремонтних робіт (заміни) лав у приміщенні їдальні.

1.6. Вжити заходів щодо усунення виявлених порушень у частині дотримання правил гігієни і санітарії під час залучення до роботи осіб на об'єктах харчування установи.

1.7. Забезпечити заміну матраців та ліжок, не придатних для подальшого використання, у житлових приміщеннях відділень СПС.

1.8. Забезпечити на всіх дільницях виробництва установи додаткове укомплектування та забезпеченні спецзасобами з охорони праці (рукавицями та спецодягом, масками та респіраторами тощо).

1.9. Забезпечити наявність аптечок для надання первинної медичної допомоги на виробництві і провести відповідні інструктажі щодо їх використання.

1.10. Забезпечити відображення місця виконання робіт/наданих послуг і використання витратного матеріалу для виробництва у договорах і актах наданих послуг (виконаних робіт) та договорах цивільно-правового характеру, які мають типову форму.

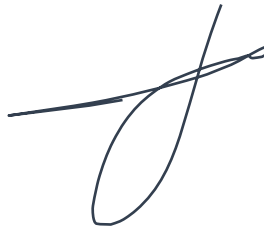
2. Медичній частині № 99 Філії «ЦОЗ ДКВС України» в Запорізькій області:

2.1. Забезпечити належне дотримання:

- вимог законодавства щодо заповнення форми первинної облікової документації № 003-6/о «Інформована добровільна згода пацієнта на проведення діагностики, лікування та на проведення операції та знеболення і на присутність або участь учасників освітнього процесу».

Додаток: фотозвіт за результатами відвідування в електронному вигляді.

**Представник Уповноваженого
Верховної Ради України з прав
людини у Запорізькій області**

Михайло ВОЛКОВ

Фото 1

Фото 2

Фото 3

Фото 4

Фото 5

Фото 6

Фото 7

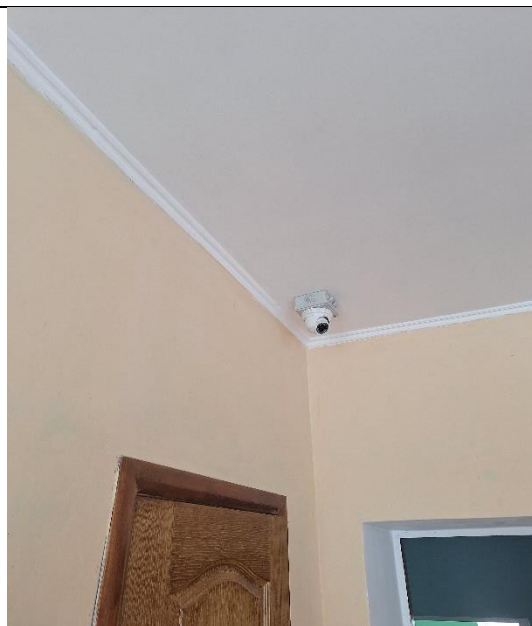

Фото 8

Фото 9

Фото 10

Фото 11

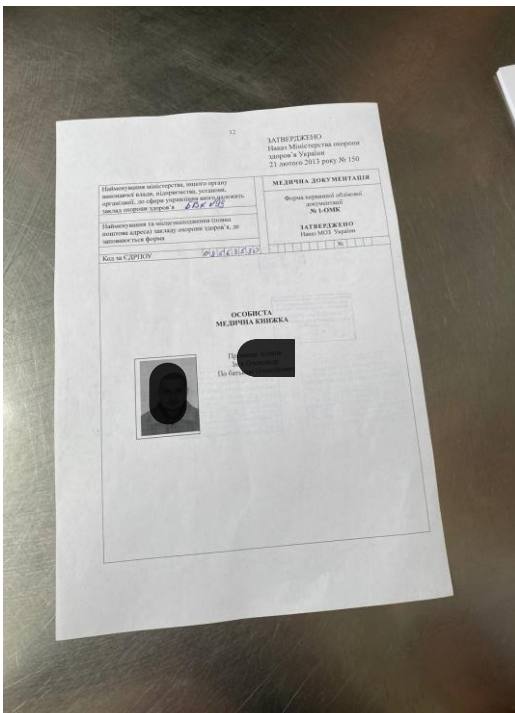

Фото 12

